

НЭГ. СУДАЛГААНЫ ҮНДЭСЛЭЛ, АРГАЧЛАЛ

1.1. ҮНДЭСЛЭЛ

“Төлбөрийг нь төр хариуцах эмийг олгох тухай” Эрүүл мэндийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2009 оны 129/100 дугаар тушаалаар сүрьеэ, хорт хавдрын хөнгөвчлөх эмчилгээ, сэтгэцийн эмгэг, удаан хугацаанд нөхөх эмчилгээ шаардагдах эмгэгийн зарим эмийн төлбөрийг төр хариуцаж иргэнд үнэ төлбөргүйгээр олгож байна.

Сүүлийн жилүүдэд төлбөрийг нь төр хариуцах эмийн хэрэгцээ нэмэгдэж байгаа боловч түүнд олгож буй санхүүжилт хүрэлцэхгүй байна.

Тиймээс төлбөрийг төр хариуцан амбулатороор олгож байгаа эмийн хэрэгцээг тодорхойлох судалгаа хийж, төлөвлөлтийг сайжруулах шаардлага тулгарч байна.

Зорилго: Глауком өвчний үед төлбөрийг төр хариуцаж амбулатороор үнэ төлбөргүй олгох эмийн хэрэгцээг тооцох.

Хүрэх үр дүн: Глауком өвчний үед өлбөрийг төр хариуцаж амбулатороор үнэ төлбөргүй олгох эмийн хэрэгцээг тооцож холбогдох дүгнэлт зөвлөмжийг гаргасан байна.

1.2. АРГАЧЛАЛ

Судалгааны арга зүй: Эмийн хэрэгцээг тооцох зарцуулалтаар тооцох, өвчлөлийн үзүүлэлтээр тооцох 2 арга байдаг ба бид энэхүү судалгаанд өвчлөлийн үзүүлэлтээр тооцох аргыг ашигласан болно.

Мэдээлэл цуглуулалт: Өвчлөлийн үзүүлэлтээр эмийн хэрэгцээ тооцоход хэд хэдэн төрлийн мэдээллийн холбогдох аргаар цуглуулсаныг хүснэгт 1-д харуулав.

Хүснэгт 1. Судалгаанд ашигласан мэдээлэл, цуглуулсан арга

№	Мэдээллийн төрөл	Мэдээлэл цуглуулсан арга
1	Эмийн хэрэглэх заалт, арга тун	- Баримтын аргаар (эмийн лавлах) - Мэргэжилтнүүдтэй хийсэн чанарын ярилцлага
2	Сонгогдсон өвчний эмчилгээний арга	- Баримтын арга (Эмнэлзүйн удирдамжууд, түгээмэл үйлдлийн стандартууд) - Мэргэжилтнүүдтэй хийсэн чанарын ярилцлага
3	Өвчлөлийн мэдээ	- Баримтын арга (Эрүүл мэндийн статистик)
4	Сонгогдсон эмийн хэрэглээ	- Баримтын арга (эрүүл мэндийн байгууллагуудаас ирүүлсэн эмийн зарцуулалтын мэдээ)

1.3. СУДАЛГААНЫ БЭРХШЭЭЛ, ШИЙДВЭРЛЭСЭН АРГА ЗАМ

Тус судалгааг эмийн зарцуулалтын аргаар хийх зорилгоор эрүүл мэндийн байгууллагуудаас сонгогдсон эмнүүдийн зарцуулалтын талаарх мэдээлэл хүссэн боловч ирүүлсэн мэдээлэл нь тус аргаар тооцоо хийхэд чанарын шаардлага хангахгүй, бүрэн бус байсан тул өвчлөлийн үзүүлэлтээр тооцох аргаар хийхээр шийдвэрлэсэн.

Глауком өвчнийг эмчлэх эмнэлзүйн удирдамж, стандартад тус өвчний үед төр хариуцан амбулаториор олгох эмийг хэрэглэх арга, тун, хугацааны талаар тодорхой заалт байхгүй байсан тул мэргэжилтнүүдтэй чанарын ярилцлага хийсэн.

Глауком өвчний үед хэрэглэх пилокарпиныг хэрэглэх заалт бүхий оношыг эрүүл мэндийн статистикийн мэдээллээс ялган шүүх боломжгүй байсан тул тус нүдний дуслын хэрэгцээг тооцоогүй.

Мэдээлэл боловсруулалт: Шугаман регрессийн загвараар 2020 он хүртэлх прогноз тооцсон.

ХОЁР. СУДАЛГААНЫ ҮР ДҮН

2.1. Глауком өвчний үед төлбөрийг нь төр хариуцан үнэ төлбөргүй олгох эмийн хэрэгцээ

Эрүүл мэндийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан 2012 оны 129/100 дугаар тушаалын хоёрдугаар хавсралтаар “Төлбөрийг нь төр хариуцан амбулаториор эмчлэх өвчин, эмгэг ба түүнд хэрэглэх эмийн жагсаалт”-ыг баталсан байна. Уг жагсаалтад глауком өвчний үед **Пилокарпин болон Томолол** гэх эмүүдийг төлбөрийг нь төр хариуцан үнэ төлбөргүй олгохоор заажээ.

Монгол улсын эмийн бүртгэлд дараах үйлдвэрлэгчдийн **Пилокарпин болон Томолол** эмүүд бүртгэгдсэн байна.

Хүснэгт 2. Монгол улсын эмийн бүртгэлд бүртгэгдсэн пилокарпин болон тимолол

№	Эмийн олон улсын нэршил	Эмийн худалдааны нэр	Тун хэмжээ	Савлалт	Эмийн хэлбэр	Үйлдвэрлэгчийн нэр
1	Пилокарпин	Пилокарпин	1%	5мл	нүдний дусал	Синтез
2	Пилокарпин	Пилокарпин	10mg/ml	5мл	нүдний дусал	Брынцалов-А
3	Тимолол	Окутим	0,5%	5мл	нүдний дусал	Cipla Ltd
5	Тимолол	Тимолол	0.5%	5мл	нүдний дусал	Rompharm
7	Тимолол	Тимолол малеат	0,5%	5мл	нүдний дусал	S.A Alcon-Couvreur N.V
8	Тимолол	Тимолол-Акос	0.5%	5мл	нүдний дусал	Синтез
4	Тимолол	Тимолол	0.25%	5мл	нүдний дусал	Rompharm
6	Тимолол	Тимолол-Акос	0.25%	5мл	нүдний дусал	Синтез
9	Тимолол малеат + Пилокарпин гидрохлорид	Пилотим	0.25г + 1г	10мл	нүдний дусал	S.C.Rompharm Company SRL

Эх үүсвэр: ЭМЯ-ны Эмийн хэлтэс

Глауком өвчнийг амбулаториор эмчлэх үед шаардагдах эмийн хэрэгцээг тухайн эмийг хэрэглэх заалт, хэрэглэх арга, тун, эмнэлзүйн удирдамж, мэргэжлийн эмчийн зөвлөгөө, өвчлөлийн тоон мэдээнд үндэслэн 2020 он хүртэл эмийн хэрэгцээ (эмийн тоо хэмжээ)-г тооцлоо.

2.1.1. Эмийг хэрэглэх заалт, арга, тун¹**Пилокарпины гидрохлорид:**

Хэрэглэх заалт: Нүдний өвчнийг эмчлэх практикт **глауком өвчний үед нүдний даралтыг бууруулах**, нүдний торлог бүрхүүлийн венийн судасны тромбоз, артерийн судасны бөглөрлийн үед нүдний тэжээлийг нэмэгдүүлэх зорилгоор тус тус хэрэглэхийн зэрэгцээ харааны мэдрэлийн хатингаршил, шиллэг эдийн цус харвалт, нүд усдах, иридоциклит зэрэгт хэрэглэнэ.

Хэрэглэх арга, тун: **1% буюу 2%-ийн уусмалыг өдөрт 2-3-4 удаа нүдэнд дусааж хэрэглэнэ.** Шаардлагатай гэж үзвэл эмийн үр нөлөөний чадлыг нэмэгдүүлж үргэлжлэх хугацааг уртасгах зорилгоор 5-6%-ийн уусмалыг хэрэглэж болно. Мөн 1-2%-ийн тосон түрхцийг унтахын өмнө завхинд хавцуулж хэрэглэнэ.

Эмийн хэлбэр, савлалт: Нунтаг; **1%; 2%-ийн уусмалыг дангаар**, 1%-ийн метилцелюлозын уусмалтай буюу 2%-ийн натри-карбоксиметил-целюлозын уусмалын хамт тус бүр 5-10мл-ээр флаконтой, 1% ба 2%-ийн нүдний түрхэц хэлбэрүүдээр үйлдвэрлэн гаргана.

Тимолол малеат:

Хэрэглэх заалт: Нээлттэй өнцөгт архаг явцтай нүдний даралт ихсэх өвчин, хоёрдогч нүдний даралт ихсэх өвчин, болоргүй (мэс заслаар авагдсан) нүдэнд үүссэн нүдний даралт ихсэх өвчин зэрэгт тус тус хэрэглэнэ.

¹ Эмийн лавлах, 2007 он

Хэрэглэх арга, тун: 0,25%-ын уусмалаас эмгэгтэй нүдэнд 1 дулаар хоногт 2 удаа дусаана. Хэрэв эмнэлзүйн үр нөлөө хангалттай илрэхгүй бол тунг өөрчилж 0,5%-ын уусмалаас 1 дулаар хоногт 2 удаа дусаана. Нүдний дотоод даралт тогтворжиход хэдэн долоо хоног шаардагдах ба ойролцоогоор 4 долоо хоногийн дараа тогтворжино. Нүдний дотоод даралт сайн тогтворжсоны дараа тунг багасгаж 1 дулаар хоногт 1 удаа эмгэгтэй нүдэнд дусаана.

Эмийн хэлбэр, савлалт: 0,25% ба 0,5%-ын нүдний дуслыг 5мл-ын шилэн саванд савлан гаргана.

2.1.2. Глауком өвчний эмчилгээ²

Глауком өвчний эмчилгээ нь нүдний даралтыг бууруулах, нүдний цусан хангамж, бодисын солилцооны ажиллагааг сайжруулах, өвчтөний ахуй амьдрал, хөдөлмөрийн нөхцөл, хоол ундыг зохицуулахад чиглэгдсэн байна.

Нүдний даралтыг бууруулахад чиглэсэн эмнүүд:

- Холинмиметик бүлгийн эмнүүд. Үүнд: **1%, 2%, 4% пилокарпин гидрохлорид**, 0.75%-3% карбахолин, 3-5% ацеклидин.
- Холинэстеразын эсрэг үйлчилгээтэй эмнүүдээс 0.02% фосфакол, 0.005-0.01% армин, 0.01% фосарбин, 0.025% нибуфин, 0.1-1% тосмилен, 0.06-0.5% фосфолин-иодид зэргийг хэрэглэдэг. Гэхдээ эдгээр нь сормосгон булчинг агшаах, цусны судас эрс тэлдгээс үүдэн нүд улайх, өвдөх, заримдаа болор бүдэгших, хүүхэн хараа хэт агших зэрэг үр дагавар үзүүлдэг тул тохиромжтой байдлаар хослуулан хэрэглэнэ.
- Симпатикотроп эмүүд. Үүнд адреналин, фетанол, эуспиран, 0.1- 0.5% клофелин , 0.5-1% апроклонидин, 0.2-0.5% бримонидинийг хэрэглэнэ.
- Сүүлийн үед өргөн хэрэглэх болсон адренаблокатор эмүүдээс **0.25-0.5% тимолол**, 0.5-1% левобуналол, 0.25-0.5% бетаксоллол (бетоптик), проксодололыг хэрэглэнэ. Эдгээр эмүүдийг астма болон зүрх судасны өвчтэй хүнд хэрэглэж болохгүй.
- Нүдний дотоод шингэний ялгаралтыг хүчтэй бууруулснаар даралтыг унагадаг карбоангидразын дарангуйлах бүлгийн эмүүд: диакарб 0.125-0.5 граммаар хоногт 1-3 удаа, мөн гипотиазидыг 25-100мг хэмжээгээр хоногт 1-2 удаа, 2% трусоптыг дусаалгаар хэрэглэнэ.
- Простогландин F 2a бүлгийн эмүүд: латанопрост 0.005%, рескул 0.12% дусаана.
- Осмосын даралтад нөлөөлөх эмүүд: шээгийг глаукомын хурц давшил болон мэс заслын өмнө хэрэглэх ба 30%- иар бодож, 10% интервазын уусмалд найруулан судсаар дулаар тарих буюу биеийн жингийн кг тутамд 1-1.5гр хэмжээгээр тооцоолон дотуур хэрэглэнэ. Маннитолыг хураагуурын судсаар 20%, уусмалыг 2-2.5г/кг жинд тооцоолон 10мл/мин хурдтай тарьдаг. Натри аскорбатыг 20% уулсмалаар судсанд нэг минутанд 80 дусал, 1г/кг жинд тооцоолон хэрэглэнэ. Амт оруулах зорилгоор жимсний шүүс, ундааг найруулан, 50% уусмалаар дотуур хэрэглэнэ.

Өвчтөн бүрт өөрт тохирсон эмчилгээг удаан хугацааны хяналтан дор хийх ба эмийг хослуулах, өөрчлөх, тохирсон тунг хэрэглэх шаардлагатай.

Эмийн эмчилгээний үр дүн муу тохиолдолд мэс заслын эмчилгээ хийнэ. Үүнд:

- Лазер трабекулопласти
- Трабекулектоми
- Циклокрио эмчилгээ

Глаукомтой өвчтөний диспансерийн хяналт:

- Глауком оноштой бүх өвчтөнийг диспансерийн хяналтанд авна.
- Өвчний карт нээж, нүүрэн дээр “глауком” гэж тэмдэглэнэ.
- Өвчтөний гар дээр онош, эмчилгээ, дараа үзүүлэх өдөр, сар тэмдэглэсэн хувийн карт өгнө.
- Эмчид үзүүлэх тутамд хараа, рефракци, харааны талбай, нүдний өмнөд хэсэг болон ёроолын байдал, НДД хэмжин тэмдэглэнэ.
- НДД болон харааны талбайн байдал тогтмолжсон тохиолдолд 3-4 сард нэг удаа үзнэ.
- Тогтмолжоогүй тохиолдолд ойр ойрхон үзэж эмчилгээний тактикийг боловсруулна.

² Зонхилон тохиолдох өвчлөлийн эмнэлзүйн удирдамж, 2005 он

Шигтгээ 1. Тимололыг нээлттэй өнцөг, хаалттай өнцөгт, гэмтлийн дараах, төрөлхийн гээд бүх л төрлийн глаукомын үед хэрэглэх ба практикт голчлон 0.5%-ийн тимолол хэрэглэдэг.

Харин пилокарпиныг зөвхөн хаалттай өнцөгт глаукомын эхэн үе буюу цочмог (оношлогдсоноос хойш 6 сар), хурц давшлын үед хэрэглэдэг.

Тимолол бол нүдний даралттай хүний насан туршийн хэрэглээ байдаг.

УНТЭ

2.1.3. Өвчлөл

2013 онд нийт 5982 глауком бүртгэгдсэнээс 985 нь стационарт, 4997 нь амбулаторт бүртгэгдсэн байна.

2003-2013 онд Монгол улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн нийт глаукомыг зураг 1-д харуулав.

Зураг 1. Бүртгэгдсэн глауком өвчин (Н40-Н42)

Эх үүсвэр: ЭМХТ-Эрүүл мэндийн статистикийн мэдээллийн бааз
2013 онд бүртгэгдсэн глауком өвчний тохиолдлын тоог 2003 онтой харьцуулахад 2.6 дахин өссөн байна. Харин нийт өвчлөлд глауком өвчний эзлэх хувь 0.2%-0.3%-ын хооронд хэлбэлзэж байна.

Зураг 2. Амбулаторт бүртгэгдсэн глауком

Эх үүсвэр: ЭМХТ-Эрүүл мэндийн статистикийн мэдээллийн бааз
Зураг 2-оос харахад нийт глаукомын өвчлөлд амбулаторт бүртгэгдсэн глаукомын эзлэх хувь 47.4%-аас 83.5% болж өссөн байна.

Хүснэгт 3. Амбулаторт бүртгэгдсэн глауком, оношоор

Онош	2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	
H40	Глауком	48	3.0%	116	4.6%	433	15.7%	307	9.0%	239	5.5%	203	5.6%	337	7.4%	314	6.3%
H40.0	Глаукомын сэжиг	832	52.8%	1,104	43.4%	1,328	48.2%	1,699	49.9%	1,898	43.4%	1,547	42.5%	1,475	32.4%	2,087	41.8%
H40.1	Анхдагч нээлттэй өнцөгт глауком	317	20.1%	637	25.1%	501	18.2%	1,066	31.3%	1,064	24.3%	985	27.1%	800	17.6%	824	16.5%
H40.2	Анхдагч хаалттай өнцөгт глауком	241	15.3%	532	20.9%	408	14.8%	207	6.1%	1,005	23.0%	415	11.4%	1,146	25.2%	1,170	23.4%
H40.3	Нүдний гэмтлийн шалтгаант хоёрдогч глауком	11	0.7%	13	0.5%	6	0.2%	7	0.2%	5	0.1%	9	0.2%	7	0.2%	12	0.2%
H40.4	Нүдний үрэвслийн шалтгаант хоёрдогч глауком	6	0.4%	18	0.7%	-	0.0%	8	0.2%	7	0.2%	6	0.2%	20	0.4%	17	0.3%
H40.5	Нүдний бусад эмгэгийн шалтгаант хоёрдогч глауком	1	0.1%	5	0.2%	1	0.0%	12	0.4%	40	0.9%	105	2.9%	551	12.1%	459	9.2%
H40.6	Эмийн гаралтай хоёрдогч глауком	6	0.4%	10	0.4%	2	0.1%	9	0.3%	34	0.8%	172	4.7%	58	1.3%	20	0.4%
H40.8	Бусад глауком	17	1.1%	-	0.0%	3	0.1%	12	0.4%	5	0.1%	6	0.2%	4	0.1%	16	0.3%
H40.9	Глауком, доторхойгүй	17	1.1%	18	0.7%	28	1.0%	45	1.3%	25	0.6%	25	0.7%	37	0.8%	43	0.9%
H42	Өөр бүлэгт ангилсан өвчний үеийн глауком	65	4.1%	35	1.4%	19	0.7%	2	0.1%	6	0.1%	110	3.0%	105	2.3%	13	0.3%
H42.0	Дотоод шүүрэл, хоол тэжээл бо бодисын солилцооны өвчний үеийн глауком	10	0.6%	21	0.8%	8	0.3%	11	0.3%	50	1.1%	39	1.1%	15	0.3%	22	0.4%
H42.8	Өөр бүлэгт ангилсан бусад өвчний үеийн глауком	6	0.4%	33	1.3%	18	0.7%	20	0.6%	-	0.0%	19	0.5%	1	0.0%	-	0.0%
Нийт		1,577	100%	2,542	100%	2,755	100%	3,405	100%	4,378	100%	3,641	100%	4,556	100%	4,997	100%

Хүснэгт 3-аас харахад глаукомын сэжиг хамгийн өндөр буюу амбулаторт бүртгэгдсэн нийт глаукомын 32.4%-иас 52.8%-ийг эзэлж байна. Өвчлөлийн мэдээллийн баазад өвчний сэжиг гэсэн онош бүртгэгдэхгүй зөвхөн батлагдсан онош бүртгэгдэх ёстой. Тиймээс энэ нь оношийн кодлолтын алдаа байж болно. Учир нь манай улс өвчний олон улсын ангиллын 10-р ангиллын 3 тэмдэглэгээт кодыг ашигладаг тул мэдээллийн баазад байгаа 4 тэмдэглэгээт код нь алдаатай байх магадлалтай юм.

2.1.4. Глауком өвчнийг амбулаториор эмчлэх үед төлбөрийг нь төр хариуцан олгох эмийн хэрэглээ

Мэдээлэл ирүүлсэн 18 аймгийн 7 нь амбулаторт бүртгэгдсэн глауком өвчний үед төр хариуцан үнэ төлбөргүй олгох нүдний дусаалга болох пилокарпин болон тимололыг олгоогүй байна.

Харин дээрх дусаалгуудыг тодорхой хэмжээнд амбулаториор эмчлүүлэгчдэд олгосон 11 аймаг нь 1-3 төрлийн дусаалга хэрэглэсэн ба 10 нь синтез үйлдвэрийн 1%-ийн пилокарпин, 4 нь 0.5%-ийн тимолол, 2 нь 0.25%-ийн тимолол, 1 нь Rompharm үйлдвэрийн 0.5%-ийн тимолол, 1 нь S.A Alcon-Couvreur N.V үйлдвэрийн 0.5%-ийн тимолол зарцуулсан байна.

Мөн мэдээлэл ирүүлсэн 8 дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн 3 нь амбулаторт бүртгэгдсэн глауком өвчний үед төр хариуцан үнэ төлбөргүй олгох нүдний дусаалгыг олгоогүй байна.

Харин тус дусаалгуудыг тодорхой хэмжээнд олгосон 5 дүүргийн эрүүл мэндийн төвийн хувьд аль үйлдвэрлэгчийн, ямар тунтай дусаалга олгосон нь тодорхойгүй байна. Гэвч 2 нь пилокарпин, 4 нь тимолол олгосон байна.

Үнийн хувьд Синтез үйлдвэрийн 1%-ийн 5мл пилокарпин аймгуудад 1100-4500 төгрөг, 0.5%-ийн тимолол 1040-4500 төгрөг, мөн үйлдвэрийн 0.25%-ийн тимолол 770-1200 төгрөг, Rompharm үйлдвэрийн 0.5%-ийн тимолол 2000 төгрөг, S.A Alcon-Couvreur N.V үйлдвэрийн 0.5%-ийн тимолол 4500 төгрөг тус тус байна.

Эмнэлгүүд глауком өвчний учир амбулаториор эмчлүүлж буй өвчтөнүүдэд эм олгохгүй байгаа шалтгаанд :

- Төр хариуцах эмийн төсөв хүрэлцдэггүй учир тендерийн эмийн захиалгад оруулдаггүй,
- Жил бүр тендерийн эмийн захиалгад оруулж захиалдаг боловч ханган нийлүүлэх байгууллага байдаггүй
- Хүрэлцээ хангалтгүй, нийлүүлэлт тасарч ирдэг шалтгаануудыг дурдсан байна.

Мөн цөөхөн газрууд тендерийн бус татан авалт хийдэг байна.

Шигтгээ 2. 0.25%-ийн тимолол тунгийн хувьд бага дозтой учир зарим хүнд даралт сайн буулгадаггүй, хяналтын хүнд хүмүүст ихэнхдээ хавсарсан эм олгодог. Диакарбыг төр хариуцах эмийн жагсаалтад оруулах.

Дархан-Уул аймгийн ЭМГ

Шигтгээ 3. Манай эмнэлэг амбулатороор тимолол олгодоггүй. Зөвхөн пилокарпин олгож байгаа. Нүдний даралттай хүмүүст хамгийн түрүүнд тимолол хэрэглэхийг зөвлөдөг ба нүдний даралт бууруулахад дан ганц пилокарпин болон тимолол хэрэглэдэггүй. Тимололтой хамт Brimodin-0.2%, Dorzox-2% зэрэг дусаалгуудыг хавсарч хэрэглэдэг. Эдгээрээс гадна дээрх эмүүдийн хавсарсан найрлагатай, үйлчилгээ сайтай, өндөр үнэтэй дусаалгууд байдаг. Тухайлбал, Combigan, Dorzox-T, Latanoprost, Travatan зэрэг дусаалгууд байдаг. Эдгээр дусаалгуудыг эрүүл мэндийн даатгалын хөнгөлөлттэй олгох эмийн жагсаалтад оруулах

УНТЭ

Шигтгээ 4. Пилокарпин болон тимололоос илүү сайн үйлчилгээтэй өртөг өндөртэй эмүүдийг төр хариуцах болон ЭМД-ын хөнгөлөлтөөр олгох эмийн жагсаалтад оруулах

УХТЭ

Шигтгээ 5. Пилокарпин, тимолол нь гаж нөлөө ихтэй тул илүү сонгомол урт хугацааны үйлдэлтэй, эмчилгээний үр дүн өндөртэй Халатан (Latanoprost) 0,005%-ийн 2.5мл эмийг 2013 оны 4-р улирлаас нүдний кабинетын хяналтад байгаа үйлчлүүлэгчдэд хэрэглэхэд илүү үр дүнтэй байна

УГТЭ

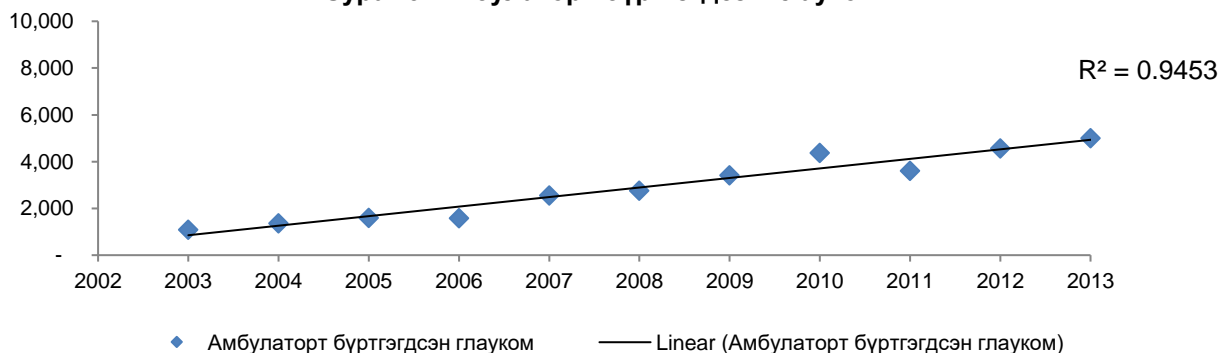
2.1.5. Хэрэгцээ

Төлбөрийг нь төр хариуцан амбулаториор эмчлэх глауком өвчний үед хэрэглэх эмийн хэрэгцээг амбулаторт бүртгэгдсэн глауком өвчлөлийн прогноз дээр үндэслэн зөвхөн 0.5%-ийн тимололын улсын хэмжээний хэрэгцээг тооцлоо.

Харин пилокарпины хэрэгцээг тооцох боломжгүй байна. Учир нь поликарпиныг зөвхөн хаалттай өнцөгт галукомын цочмог (оношлогдсоноос хойш 6 сар), хурц давшлын үед хэрэглэдэг ба Монгол улсын эрүүл мэндийн статистикийн мэдээллээс нхдагч хаалттай өнцөгт галукомыг цочмог, архаг, урвах гэх зэргээр ангилан харах боломжгүй байна.

2003-2013 онд амбулаторт бүртгэгдсэн глаукомын хандлагын хүлээлтийг шугаман хандлагын загвараар үнэлж үзэхэд детерминацын коэффициент 0.945 гарч байгаа нь тус загвараар прогноз хийхэд онолын хувьд үндэслэлтэй гэж үзэхээр байна (Зураг 3).

Зураг 3. Амбулаторт бүртгэгдсэн глауком

Тиймээс тус загварын дагуу амбулаторт бүртгэгдэх глауком өвчний 2020 он хүртэлх прогнозыг хүснэгт 2-т харуулав.

Хүснэгт 4. Амбулаторт бүртгэгдэх глауком өвчний прогноз

Өвчлөл		Өгөгдөл											Прогноз							
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Амбулаторт бүртгэгдсэн глауком		1,075	1,355	1,588	1,577	2,542	2,749	3,405	4,370	3,598	4,556	4,997	5,341	5,749	6,157	6,565	6,973	7,381	7,789	
Үүнээс:	Тухайн онд шинээр буюу амьдралдаа анх удаа	Өвчлөлийн тоо	343	384	1,490	1,082	2,334	1,124	2,351	2,539	2,257	2,632	3,715	3,289	3,540	3,791	4,043	4,294	4,545	4,797
		Амбулаторт бүртгэгдсэн глаукомд эзлэх хувь	31.9%	28.3%	93.8%	68.6%	91.8%	40.9%	69.0%	58.1%	62.7%	57.8%	74.3%	61.6%						
	Хуучин/хяналт байгаа	Өвчлөлийн тоо	732	971	98	495	208	1,625	1,054	1,831	1,341	1,924	1,282	2,052	2,209	2,365	2,522	2,679	2,836	2,993
		Амбулаторт бүртгэгдсэн глаукомд эзлэх хувь	68.1%	71.7%	6.2%	31.4%	8.2%	59.1%	31.0%	41.9%	37.3%	42.2%	25.7%	38.4%						

Хүснэгт 4 буюу глауком өвчний прогнозоос харахад 2020 он гэхэд улсын хэмжээнд нийт 7789 өвчлөл амбулаторт бүртгэгдэж, үүний 4797 нь тухайн ондоо шинээр, 2993 нь өвчний учир хяналтад байх өвчтөний тооцоо харагдаж байна.

2003-2013 оны өвчлөл болон 2014-2020 оны өвчлөлийн прогноз дээр үндэслэн “тимолол” нүдний дуслын хэрэгцээг дараах өгөгдлийн хүрээнд тооцсоныг хүснэгт 5-д харуулав.

Эмийн хэрэгцээ тооцоход ашигласан өгөгдөл:

Эмийн нэр:	Тимолол
Эмийн хэлбэр:	Нүдний дусал
Тун:	0.5%
Савлалт:	5мл
Өдрийн тун:	2 дусал (1 дуслаар өдөрт 2 удаа)
5мл-ийн 1 саванд байх дуслын тоо:	75 (1мл=15 дусал)
Жилийн нийт хоног:	365
Амьдралдаа анх удаа буюу тухайн онд шинээр бүртгэгдсэн глаукомын үед хэрэглэх эмийн хэрэгцээг тооцоходоо:	Тухайн онд шинээр бүртгэгдсэн нийт глаукомыг 12 сард тэнцүү хуваасан

Хүснэгт 5. Амбулаториор эмчлэх глауком өвчний үед шаардагдах “тимолол” нүдний дуслын хэрэгцээ, 5мл-ээр савлагдсан дусаалгаар

Өвчтөний ангилал	Он																	
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Тухайн онд шинээр буюу амьдралдаа анх удаа өвчилсөн хүмүүст шаардагдах	1,669	1,869	7,251	5,266	11,359	5,470	11,442	12,356	10,984	12,809	18,080	16,006	17,229	18,452	19,675	20,898	22,121	23,344
Хуучин/хяналтад байгаа хүмүүст шаардагдах	7,125	9,451	954	4,818	2,025	15,817	10,259	17,822	13,052	18,727	12,478	19,972	21,498	23,024	24,550	26,076	27,603	29,129
Нийт	8,794	11,320	8,205	10,084	13,383	21,287	21,700	30,178	24,036	31,536	30,558	35,977	38,727	41,476	44,225	46,974	49,724	52,473

Хүснэгт 5-аас харахад амбулаториор эмчлэх глауком өвчний үед төлбөрийг нь төр хариуцан олгох “тимолол” нүдний дуслын хэрэгцээ байсан боловч голдуу төсөв хүрэлцдэггүй шатгаанаар эмнэлгүүд тус нүдний дуслар өвчтөнүүдийг хангахгүй өөрсдөөр нь худалдан авахуулах байдлаар шийдвэрлэсээр ирсэн байна.

ДҮГНЭЛТ

1. Амбулаторт бүртгэгдсэн глауком 2003 онд 1075 тохиолдол бүртгэгдэж 5мл-ээр савлагдсан 8794 ширхэг нүдний дусал шаардлагатай байсан бол 2013 онд нийт 4997 өвчлөл бүртгэгдэж 5мл-ээр савлагдсан 30558 ширхэг болж өссөн байна. 2020 он гэхэд амбулаторт нийт 7789 өвчлөл бүртгэгдэж 5мл-ээр савлагдсан 62473 ширхэг нүдний дусал хэрэгцээтэй болох төлөв харагдаж байна.
2. Энэлгүүд төр хариуцах эмийн төсөв хүрэлцдэггүйгээс төлбөрийг төр хариуцан амбулаториор эмчлэх глауком өвчний үед хэрэглэх нүдний дуслыг тендерийн эмийн захиалгад оруулж авдаггүй өвчтөнүүд өөрсдөө худалдан авч хэрэглэж байна.
3. Нүдний даралт ихсэх өвчний үед төр хариуцах пилокарпин болон тимололын үнэ хямд, захиалах тоо хэмжээ бага байдгаас тендерийн захиалгад оруулсан ч нийлүүлэх компани байдаггүй байна.

ЗӨВЛӨМЖ

1. Үнэ хямд, хувь хүн өөрөө худалдан авах боломжтой, төр хариуцахаар заасан эмийн жагсаалтад орсон боловч хэрэгждэггүй поликарпин болон тимолол зэрэг эмүүдийг төр хариуцан иргэдэд үнэ төлбөргүй олгох эмийн жагсаалтаас хасах.
2. Харин илүү өндөр үнэтэй, хавсарсан найрлагатай, үйлчилгээ сайтай орчин үеийн эмүүдийг эрүүл мэндийн даатгарлаар хөнгөлөлттэй олгох эмийн жагсаалтад оруулж, иргэдэд учрах санхүүгийн дарамтыг бууруулах.